

Руденко Олексій

аспірант

Державний університет «Житомирська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0005-3461-8268>

Модель механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки

Анотація. Розглянуто принципи та підходи до формування моделі механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки. Увагу приділено питанням удосконалення ресурсного забезпечення та системи механізмів реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки, які б дозволяли знизити наслідки негативного впливу як деструктивних чинників безпекового середовища в цілому, так і результатів використання основними його акторами деструктивних механізмів зокрема. Акцентовано увагу на тому, що адаптивна система стратегічного управління у сфері забезпечення національної безпеки є насамперед сукупністю захисних механізмів від криз. На відміну від сталих антикризових механізмів, захисні адаптивні механізми передбачають активізацію та мобілізацію захисних потужностей інших акторів безпекового середовища, подолання їх спротиву та виведення системи забезпечення національної безпеки з рівноваги. Обґрунтовано, що використання моделі механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки дає змогу вироблення та реалізації гнучкої політики не тільки щодо окремих груп загроз, але для всього їх комплексу. Тобто передбачає розгляд інтегральної єдності сукупності загроз як цілісного виклику національній безпеці, а кожного її елемента як потенційної загрози у стратегічній перспективі. Запропоновано модель механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки, у якій механізми реалізації стратегії адаптивного управління відіграють роль основного маркера адаптивного розвитку середовища, на забезпечення необхідного стану керованості якого спрямовується стратегія адаптивного управління, метою якої є реконфігурація та модифікація параметрів систем безпеки основних акторів.

Ключові слова: адаптивне управління; безпекове середовище; концептуалізація; механізми управління; модель; підхід; стратегія адаптивного управління; національна безпека.

Актуальність теми. Сучасна ситуація у сфері забезпечення національної безпеки, що детермінована веденням державою активних бойових дій під час протистояння збройній агресії, активними змінами безпекового середовища, яке постійно продукує нові загрози та небезпеки, потребує розвитку нових принципів управління у сфері забезпечення національної безпеки. До таких принципів належить адаптивне управління, потенціал якого останнім часом звертає на себе окрему увагу, адже дає можливість розроблення та реалізації не тільки адекватних поточній ситуації стратегій забезпечення національної безпеки, але й стратегій, зорієнтованих на можливі зміни у безпековому середовищі. Йдеться про реалізацію стратегій адаптивного управління у сфері забезпечення національної безпеки, що потребує вироблення та імплементації відповідних механізмів управління.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження адаптивного управління в аспекті забезпечення безпеки здійснюється у напрямі розкриття питань еволюції стратегічної парадигми управління [1; 12], перспектив розвитку принципів ризик-менеджменту та адаптивного управління [8], можливостей проєктування та застосування принципів проєктного менеджменту підходу до стратегічного планування [7]. Окремі дослідження присвячені питанням стратегії реформування сектору безпеки [6], виробленню та реалізації державної політики у сфері безпеки [3] тощо. Окрему увагу привертають питання вироблення та імплементації механізмів забезпечення безпеки, у тому числі механізми стратегічного управління у сфері національної безпеки [9], зокрема у контексті моніторингу стратегій формування антикризового потенціалу [2], які розглядаються в світлі проблем моделювання та управління ризиками [11], а також розвитку технологій адаптивного управління як механізмів забезпечення ефективності організаційно-управлінських систем [5]. Поряд із цим питання концептуалізації моделі механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки залишається малодослідженим, що і є метою цієї статті.

Викладення основного матеріалу. Науково-практичний підхід до розроблення стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки безумовно орієнтується на досягнення високої адаптивності системи, але потребує урахування та суттєвого вдосконалення ресурсного забезпечення та системи механізмів реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки, які б дозволяли знизити наслідки негативного впливу як деструктивних чинників безпекового середовища в цілому, так і результатів використання основними його акторами деструктивних механізмів зокрема. Це обумовлено тим, що як головне завдання адаптивного управління розглядається підтримка внутрішньої стабільності системи в умовах постійно змінюваного зовнішнього середовища. При цьому, як підкреслюють дослідники, «механізм функціонування адаптивної системи управління створює правила, що регламентують взаємодію елементів і параметрів системи» [5, с. 123]. Таким чином, можна стверджувати, що адаптивна система стратегічного управління у сфері забезпечення національної безпеки є насамперед сукупністю захисних механізмів від криз. На відміну від сталих антикризових механізмів, які використовуються в управлінні, у тому числі стратегічному [2], захисні адаптивні механізми передбачають активізацію та мобілізацію захисних потужностей інших акторів безпекового середовища, подолання їхнього спротиву та виведення системи забезпечення національної безпеки з рівноваги. У цьому аспекті доцільно розподіляти адаптивні механізми на концентраційні, диверсифікаційні та системно-кризові, або рецесивні (табл. 1).

Таблиця 1

Комплекс механізмів управління у сучасному середовищі безпеки

Механізми управління	Звичайне середовище безпеки	Механізми керованого впливу	Мультидоменне середовище безпеки
Організації	Високий темп змін	Стратегічної ієрархізації	Зміни динаміки проєктування у загальному контексті невизначеності
Підтримки прийняття рішень	Швидкі темпи виникнення проблем	Проблемно орієнтовані	Поява якісно нових складно-структурованих проблем
Генерації управлінських впливів	Типологічна поведінка	Деструктивні	Поява нових методів та інструментів тиску на поведінку
Параметричні	Зменшення часових умов реагування на проблеми та ризику	Контрольованого впливу	Спрямованість на забезпечення керованості поведінки інших акторів безпекового середовища
Компенсуючі	Оцінка подій в оперативно-тактичних темпоральних параметрах	Адаптивні	Зміна сутнісних характеристик подій, які потребують оцінки у стратегічній перспективі
Антикризові	Реплікативність реагування на проблеми	Рецесивні	Віртуалізація безпекових проблем, розвиток нематеріальних доменів безпеки
Інформаційного забезпечення	Інформаційна насиченість глобального безпекового простору	Концентраційні	Виникнення та поширення нових типів загроз та небезпек
Регламентації	Чутливість систем забезпечення безпеки до одиничних криз	Диверсифікаційні	Зростання потенціалу руйнування систем впливу у стратегічній перспективі, масштабування безпекових систем
Комбіновані	Проєктування безпекових систем за принципом потенціювання компонентної взаємодії	Системно-кризові	Проєктування безпекових систем за принципом міжсистемної взаємодії

Джерело: власна розробка автора

Важливо, що система, залучена до управління ризиками, містить декілька рівнів: «починаючи від законодавців, керівників і планувальників та закінчуючи операторами систем. На сьогодні ця система зазнає стресу внаслідок швидкого темпу змін, зростання агресивного конкурентного середовища, а також

практик регулювання, що змінюються, і тиску спільноти, що відбувається на всіх рівнях суспільства для кожної конкретної категорії безпеки» [11]. Приймаючи базове положення про те, що адаптивне управління має характеризуватися ступенем стабілізаційної здатності системи до будь-яких, у тому числі деструктивних змін зовнішнього середовища, ми можемо стверджувати, що механізми реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки спрямовано на реалізацію можливості та необхідності корегування стратегії забезпечення національної безпеки, адже реалізація вироблених та прийнятих публічно-управлінських стратегічних рішень у цій сфері потребує наявності відповідної структури системи управління системою національної безпеки. Інакше кажучи, потрібними є формування та розвиток саме адаптивних систем управління, які мають потенціал інтегрувати в собі інноваційні принципи досягнення поставлених цілей у складних умовах, що характеризуються високою динамікою змін та непередбачуваності.

Водночас принцип рефлексивності адаптивного управління в єдиному комплексі міжрівневого інтеракціонізму передбачає орієнтацію не тільки на досягнення цілей, дій або результатів, але й на основні параметри та чинники змін, що зумовили розвиток ситуації та відобразилися на процесі адаптивного управління, який має на меті удосконалення політики і процесів прийняття стратегічних рішень. З урахуванням цього принципу концептуалізація системи механізмів адаптивного управління набуде вигляду, як це представлено в таблиці 2.

Таблиця 2

Концептуалізація системи механізмів адаптивного управління

Принцип побудови механізму адаптивного управління	Сфера реалізації
Процесність	Комунікація, планування, обговорення тощо
Інтегрована оцінка	Результат впливу на ситуацію / середовище
Структуроване прийняття рішень	Вплив окремих дій на набір різних змінних результатів для підтримки покращених рішень та результатів
Компромісний аналіз	Визначення пріоритетів альтернативних напрямків управлінських дій; розробка планів управління впливом; розробка та імплементація контекстно-специфічних комунікаційних стратегій тощо

Джерело: сформовано автором на основі [1; 7]

Зі свого боку рамковий підхід до ітеративного процесу прийняття управлінських рішень у сфері забезпечення національної безпеки, що ґрунтується на аналізі мережі та дій акторів безпекового середовища, а також основних суб'єктів забезпечення національної безпеки у сприянні або перешкодженні запланованим стратегічним змінам у середовищі безпеки або в системі національної безпеки, вказує на те, що адаптація до змінних умов та нової ситуації, в якій відбувається реалізація стратегії забезпечення національної безпеки, передбачає не тільки впровадження принципу гнучкості у стратегічному плануванні, який зазвичай є невід'ємною характеристикою адаптивного підходу до управління та його важливої результативності.

Акцентуація на тому, що адаптивні логічні рамки та широкі, але визначені індикатори, що залишають простір для коригування, є більш корисними інструментами для гнучкості, ніж традиційні логічні рамки. Це вказує на те, що координація та взаємодія основних суб'єктів забезпечення національної безпеки, а також основних акторів безпекового середовища виявляється більш бажаною з точки зору формування механізмів гнучкого планування як основи реалізації процесного підходу до побудови гнучких й відповідно адаптивних систем. Принциповим у цьому випадку є розподіл застосування тих чи інших механізмів за часом реалізації стратегічних планів та проєктів. Йдеться про те, що, якщо певні механізми є актуальними та притаманні початкових періодам, які дають час для стратегічного проєктування та експериментування, то інші сприяють забезпеченню адаптивної здатності системи в інших періодах часу, які не обмежуються інколи стратегічною перспективою. Зважаючи на це, модель механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки потребує урахування зіставлення основних завдань, що виникають у зовнішньому та внутрішньому середовищі безпеки, за параметрами динамічності процесу (рис. 2).

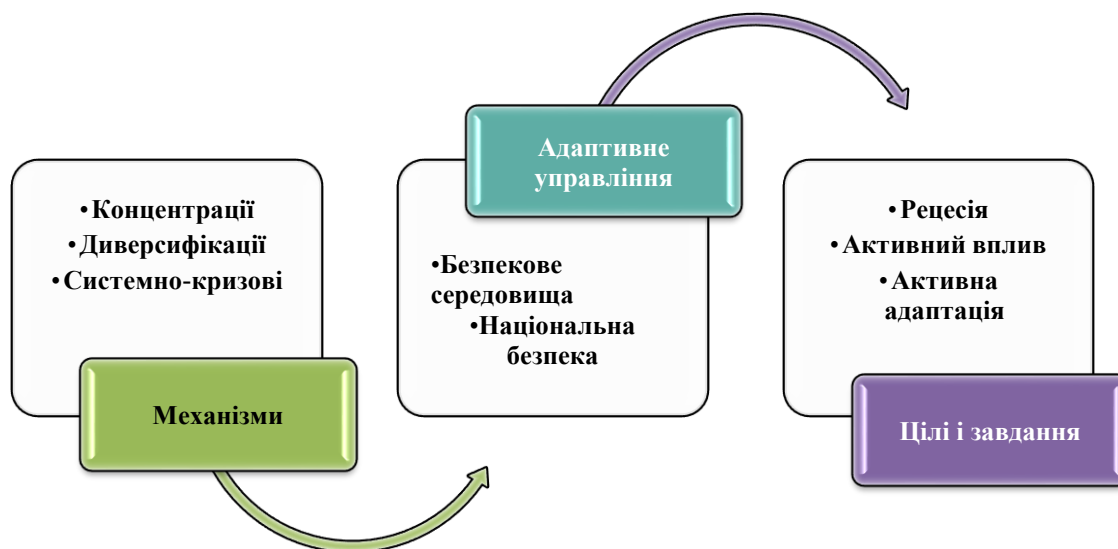

Рис. 2. Динамічний процес реалізації стратегії адаптивного управління

Концептуалізація адаптивного управління у сфері забезпечення національної безпеки визначає необхідність прийняття до уваги можливості одночасної реалізації двох основних підходів до адаптивного управління – активного та пасивного. Потреба в цьому пов'язана як із питаннями інституційного розвитку системи забезпечення національної безпеки поряд з інституціоналізацією та віртуалізацією безпекового середовища, так і з конкретними проблемами, які можуть бути окресленими поняттям технічного характеру, до яких належать і питання розроблення та реалізації безпекових стратегій, і питання вироблення та впровадження у практику конкретних механізмів адаптивного управління. Вирішення цих питань також потребує концептуалізації, яка здійснюється в межах загального підходу до реалізації стратегії національної безпеки.

З точки зору формування моделі механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки концептуалізація механізмів адаптивного управління дає можливість урахувати вплив ключових компонентів та елементів відповідної концепції, що мають стратегічне значення. До таких ключових компонентів концепції адаптивного управління проблемно орієнтованим середовищем доцільно зарахувати [6; 8; 9; 12]:

- імовірний вплив акторів безпекового середовища або суб'єктів управління, що не належать до структури системи забезпечення національної безпеки, з метою управління конфліктами та зменшення потенційних ризиків під час прийняття управлінських рішень;
- скасування часових обмежень проблеми, що пропонується для вирішення іншим акторам безпекового середовища, поряд з встановленням таких меж з огляду на досяжність власних стратегічних цілей;
- імовірнісний характер системних моделей з метою підвищення їх прогностичного потенціалу;
- формування портфеля альтернативних гіпотез поза межами апостеріорності з метою урахування впливу невизначеності середовища;
- розроблення політики, що забезпечує стабільність управління ресурсним забезпеченням в умовах невизначеності та ризику;
- моніторинг тимчасових ефектів реалізації публічно-політичних рішень з метою коригування прогностичних альтернативних варіантів розвитку подій у майбутніх періодах;
- циклічна ітеративність.

Зазначені ключові компоненти концепції адаптивного управління проблемно орієнтованим середовищем в аспекті реалізації адаптивної стратегії на основі формування відповідних моделей мають як наслідок отримання помірних переваг у стратегічній перспективі, які є більш прийнятними, ніж очікуваний високий позитивний ефект від дій у середовищі, що характеризується високим ступенем невизначеності та ризику. Звісно, забезпечення цих процесів конкретними механізмами також потребує особливої уваги до постійного корегування моделі механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки, оскільки саме собою моделювання не може бути повністю адекватним тестом реальної системи управління. Відтак верифікація таких моделей потребує узгодження довгострокових та короткострокових пріоритетів адаптивного управління з прийнятним рівнем ризику від

реалізації конкретного стратегічного рішення у сфері забезпечення національної безпеки, потенційованим можливим або наявним стратегічним ефектом.

Водночас ураховуючи достатню кількість обмежень ефективності формування моделей та вироблення механізмів реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки (зокрема, просторі та часові обмеження, які мають наслідком, наприклад, такі явища, як занадто велике масштабування безпекового простору, яке поступово витісняється глобалістськими тенденціями феномена мультидоменного середовища безпеки), дослідники вважають, що «адаптивне управління стикається з невід'ємною суперечністю між власним визнанням складності, невизначеності та емерджентності та власним припущенням, що цілі та системні показники можуть бути встановлені для оцінки та адаптації втручань» [10]. Такий висновок є важливим з огляду на розвиток концептуальних положень підходу адаптивного управління проблемно орієнтованим середовищем безпеки, оскільки дає можливість конкретизувати не тільки стратегічні пріоритети, але й механізми реалізації стратегії адаптивного управління у сфері забезпечення національної безпеки.

Управління безпековим середовищем як концепт, на основі якого формуються відповідні моделі, потребує формалізації процесів управління у межах контекстуалізованої цілеорієнтованості, імовірнісної систематизації потенційності змін реальної ситуації та проєктування ресурсів. У такому аспекті управління безпековим середовищем є інструментом, що реалізує наявний потенціал системи забезпечення національної безпеки у контекстному проблемно орієнтованому середовищі. Зазначений інструмент можна використовувати для розроблення адаптивних антикризових стратегій забезпечення безпеки, оскільки антикризові заходи та механізми залежать від типологізації загроз та небезпек, отримуючи ситуативний характер їх використання. Проте ситуативність у цьому випадку також має бути прогнозованою та плануватися, що передбачає розроблення адаптаційних антикризових планів та антикризових планів протидії загрозам.

Адаптаційний антикризовий план актуалізується під час суттєвого впливу загроз контрольованій ситуації у середовищі безпеки, маючи на меті збільшення можливого ефекту від протидії впливу великої кількості загроз у випадку, коли вони були завчасно прогнозовані та виявлені. Якщо рівень негативного впливу загроз зростає, створюючи ситуацію дестабілізації системи забезпечення національної безпеки, а подолати або ігнорувати загрозу без суттєвої втрати ресурсів неможливо, модель механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки має передбачати набір сценарних варіантів розвитку подій та адекватного реагування на загрози, визначені у відповідних програмах адаптації системи до змін середовища. Своєю чергою антикризовий план протидії загрозам як основний пріоритет визначає захист від дії внутрішніх загроз, тобто спрямований на збереження активних складових системи забезпечення національної безпеки, оскільки внутрішні загрози піддаються ефективному контролю та попередженню.

Варто акцентувати увагу на тому, що, ураховуючи особливості мультидоменного середовища безпеки, адаптивні та антикризові механізми протидії впливу загрозам національній безпеці не можуть ґрунтуватися виключно на ієрархічному впорядкуванні ключових зовнішніх та внутрішніх загроз, адже подібна ієрархія у мультидоменному середовищі повністю втрачає свій сенс. У цьому контексті використання моделі механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки (рис. 3) дає змогу вироблення та реалізації гнучкої політики не тільки щодо окремих груп загроз, але для всього їх комплексу, тобто передбачає розгляд інтегральної єдності сукупності загроз як цілісного виклику національній безпеці, а кожного її елемента як потенційної загрози у стратегічній перспективі.

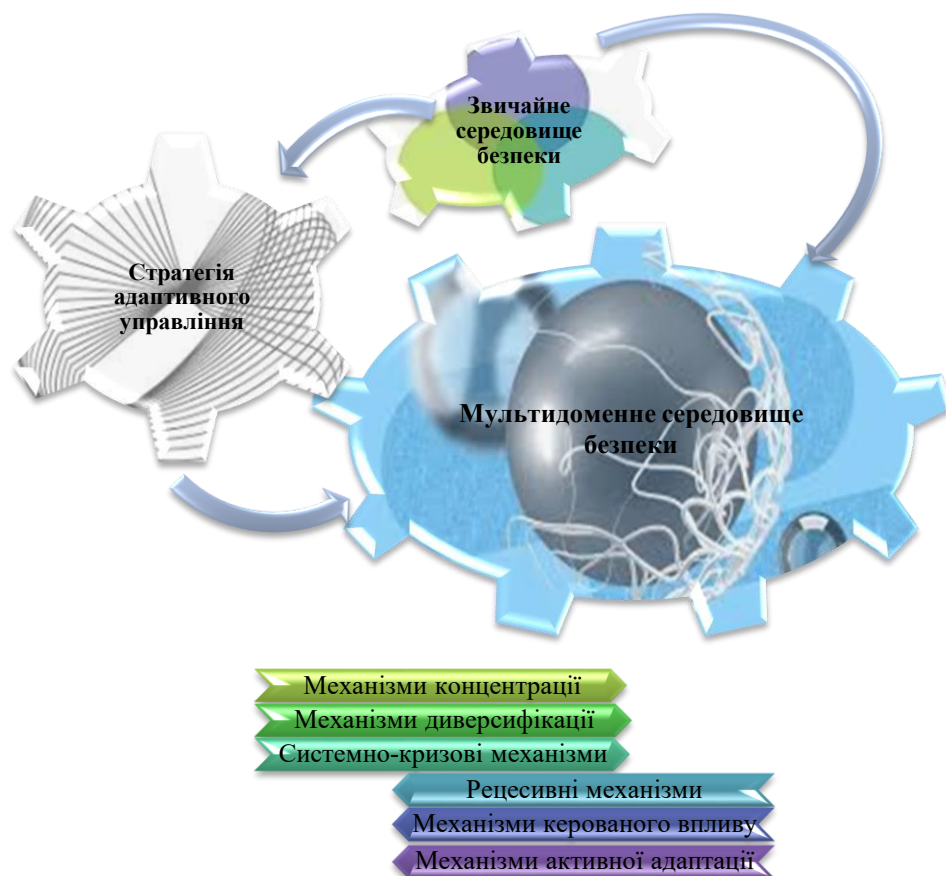

Рис. 3. Модель механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки

Водночас, як зазначалося вище, розроблений науково-методичний підхід до вибору стратегії, на основі врахування ключових параметрів здійснення адаптивного та антикризового управління, забезпечує обрання найбільш доцільного варіанта, який обумовлює ситуативний вибір конкретного механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері забезпечення національної безпеки або комплексу таких механізмів. Реалізація антикризової стратегії у межах підходу до адаптивного управління національною безпекою в подальшому визначає тактичні завдання та передбачає конкретизацію в оперативних заходах, здійснення яких забезпечує досягнення, підтримку та забезпечення безпеки окремих сфер на визначеному рівні.

У представленій моделі фактично відображене «конструювання адаптивного бачення довгострокових перспектив суспільного розвитку з урахуванням впливу ендо- та екзогенних чинників на процеси суспільного відтворення» [3, с. 164]. Важливо, що запропонована модель також урахує елементи кризового управління та відповідних стратегій антикризового управління, які передбачають ситуативне застосування «дієвих механізмів та відповідних інструментів реалізації публічної політики, спрямованих на своєчасне запобігання та реагування на низку різноманітних кризових явищ на основі інтегрованого підходу до розроблення та реалізації безпекових стратегій різних рівнів в умовах гібридних загроз» [4, с. 104].

Водночас модель механізму реалізації стратегії адаптивного управління у сфері національної безпеки дозволяє подолати недоліки бідаптивного управління, яке розуміється «як взаємна адаптація операційної та проектної складової організаційно-управлінської системи» [5]. Подолання таких недоліків може здійснюватися шляхом урахування стратегічної ієрархізації структури мультидоменного середовища безпеки, що спрямоване на вдосконалення структури системи національної безпеки та передбачає урахування просторових, синтетичних, часових, функціональних тощо зв'язків у зовнішньому середовищі безпеки, яке характеризується високим ступенем імовірності виникнення ризиків та загроз для самої системи, і потребує використання принципів адаптивності керуючої системи, здатної забезпечити її функціонування, зберігаючи необхідні параметри забезпечення власної стабільності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У представленій моделі механізми реалізації стратегії адаптивного управління відіграють роль основного маркера адаптивного розвитку середовища, на забезпечення необхідного стану керованості якого спрямовується стратегія адаптивного управління, метою якої є реконфігурація та модифікація параметрів систем безпеки основних акторів. При цьому інтерактивність та контекстуальна вбудованість принципів проактивного адаптивного управління у

загальний процес розвитку безпекового середовища дозволяє порушити динамічну рівновагу безпекових систем інших акторів завдяки комплексному застосуванню механізмів реалізації стратегії адаптивного управління. У цьому аспекті, ураховуючи амбівалентний, за суттю, характер концепції та підходу до адаптивного управління у сфері забезпечення національної безпеки, який водночас орієнтується на забезпечення керованості безпекового середовища шляхом проблемно орієнтованої контекстуалізації та на забезпечення рівноважного стану системи забезпечення національної безпеки у випадку втрати контролю над безпековим середовищем, виникнення та розвитку у ньому ситуацій, які пов'язані із високим ступенем ризику та загроз. Доцільно звернути увагу на питання диференційованого та інтегрованого адаптивного управління у забезпеченні національної безпеки.

Список використаної літератури:

1. Адаптивне управління: сутність, характеристика, моніторингові системи : кол. монографія / за заг. ред. Г.Єльникової. – Чернівці : Технодрук, 2009. – 572 с.
2. Ареф'єв С. Адаптивний моніторинг стратегій формування антикризового потенціалу / С.Ареф'єв // Вісник КНУТД. – 2019. – № 1. – С. 39–48.
3. Резніков В. Державна політика у сфері європейської інтеграції України: теорія, методологія, практика : монографія / В.Резніков. – Харків : Діса плюс, 2020. – 364 с.
4. Суворов В. Інтегроване багаторівневе врядування і конвергенція концепцій публічного управління в умовах глобальних викликів / В.Суворов // Державне будівництво. – 2024. – № 1 (35). – С. 98–109. DOI: 10.26565/1992-2337-2024-1-08.
5. Тімінський О. Технології адаптивного управління як механізм забезпечення ефективності організаційно-управлінських систем / О.Тімінський // Управління розвитком складних систем. – 2016. – № 27. – С. 122–131.
6. Управління та реформування сектору безпеки / ОБСЄ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.osce.org/files/f/documents/e/c/557760.pdf>.
7. Atkinson R. Fundamental uncertainties in projects and the scope of project management / R. Atkinson, L. Crawford, S. Ward // International Journal of Project Management. – 2006. – № 24 (8). – P. 687–698.
8. Aven T. A new perspective on how to understand, assess and manage risk and the unforeseen / T. Aven, B. Krohn // Reliability Engineering and System Safety. – 2014. – № 121. – P. 1–10.
9. Deitelhoff N. Social Integration Through Conflict: Mechanisms and Challenges in Pluralist Democracies / N. Deitelhoff, C. Schmelzle // Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie. – 2023. – № 75. – P. 69–93. DOI: 10.1007/s11577-023-00886-3.
10. Norgaard R. Collectively engaging complex socio-ecological systems : re-envisioning science, governance, and the California Delta / R. Norgaard, G. Kallis, M. Kiparsky // Environmental Science and Policy. – 2009. – No. 12 (6). – P. 644–652.
11. Rasmussen J. Risk management in a dynamic society: a modelling problem / J. Rasmussen // Safety Science. – 1997. – Vol. 27, Iss. 2–3. – P. 183–213. DOI: 10.1016/S0925-7535(97)00052-0.
12. A New Paradigm for Adaptive Management / L. Rist, A. Felton, L. Samuelsson and other // Ecology and society. – 2013. – № 18 (4). DOI: 10.5751/ES-06183-180463.

References:

1. Yelnykova, H. (ed.) (2009), *Adaptyvne upravlinnia: sutnist, kharakterystyka, monitorynhovi systemy*, kol. monohrafiia, Tekhnodruk, Chernivtsi, 572 p.
2. Arefiev, S. (2019), «Adaptyvnyi monitorynh stratehii formuvannia antykrizovoho potentsialu», *Visnyk KNUVD*, No. 1, pp. 39–48.
3. Rieznikov, V. (2020), *Derzhavna polityka u sferi yevropeiskoi intehtratsii Ukrainy: teoriia, metodolohiia, praktyka*, monohrafiia, Disa plus, Kharkiv, 364 p.
4. Suvorov, V. (2024), «Intehrovane bahatorivneve vriadyuvannia i konverhentsiia kontseptsii publichnoho upravlinnia v umovakh hlobalnykh vyklykiv», *Derzhavne budivnytstvo*, No. 1 (35), pp. 98–109, doi: 10.26565/1992-2337-2024-1-08.
5. Timinskyi, O. (2016), «Tekhnolohii adaptyvnogo upravlinnia yak mekhanizm zabezpechennia efektyvnosti orhanizatsiino-upravlinskykh system», *Upravlinnia rozvytkom skladnykh system*, No. 27, pp. 122–131.
6. OBSiE, *Upravlinnia ta reformuvannia sektoru bezpeky*, [Online], available at: <https://www.osce.org/files/f/documents/e/c/557760.pdf>
7. Atkinson, R., Crawford, L. and Ward, S. (2006), «Fundamental uncertainties in projects and the scope of project management», *International Journal of Project Management*, No. 24 (8), pp. 687–698.
8. Aven, T. and Krohn, B. (2014), «A new perspective on how to understand, assess and manage risk and the unforeseen», *Reliability Engineering and System Safety*, No. 121, pp. 1–10.
9. Deitelhoff, N. and Schmelzle, C. (2023), «Social Integration Through Conflict: Mechanisms and Challenges in Pluralist Democracies», *Kölner Zeitschrift für Soziologie und Sozialpsychologie*, No. 75, pp. 69–93, doi: 10.1007/s11577-023-00886-3.
10. Norgaard, R., Kallis, G. and Kiparsky, M. (2009), «Collectively engaging complex socio-ecological systems: re-envisioning science, governance, and the California Delta», *Environmental Science and Policy*, No. 12 (6), pp. 644–652.

11. Rasmussen, J. (1997), «Risk management in a dynamic society: a modelling problem», *Safety Science*, Vol. 27, Iss. 2–3, pp. 183–213, doi: 10.1016/S0925-7535(97)00052-0.
 12. Rist, L., Felton, A., Samuelsson, L. et al. (2013), «A New Paradigm for Adaptive Management», *Ecology and society*, No. 18 (4), doi: 10.5751/ES-06183-180463.
-

Rudenko O.

Model of the mechanism for implementing the adaptive management strategy in the field of national security

Abstract. The principles and approaches to the formation of a model of the mechanism for implementing the adaptive management strategy in the sphere of national security are considered. Attention is paid to the issues of improving resource provision and the system of mechanisms for implementing the adaptive management strategy in the sphere of national security, which would allow reducing the consequences of the negative impact of both destructive factors of the security environment in general and the results of the use of destructive mechanisms by its main actors in particular. Attention is focused on the fact that the adaptive system of strategic management in the sphere of ensuring national security is, first of all, a set of protective mechanisms against crises. Unlike stable anti-crisis mechanisms, protective adaptive mechanisms involve the activation and mobilization of the protective capacities of other actors of the security environment, overcoming their resistance and bringing the system of ensuring national security out of balance. It is substantiated that the use of the model of the mechanism for implementing the adaptive management strategy in the sphere of national security allows the development and implementation of a flexible policy not only for individual groups of threats, but for their entire complex, that is, it involves considering the integral unity of the set of threats as a holistic challenge to national security, and each of its elements as a potential threat in a strategic perspective. A model of the mechanism for implementing the adaptive management strategy in the sphere of national security is proposed, in which the mechanisms for implementing the adaptive management strategy play the role of the main marker of the adaptive development of the environment, the adaptive management strategy is aimed at ensuring the necessary state of controllability of which, the purpose of which is the reconfiguration and modification of the parameters of the security systems of the main actors.

Keywords: adaptive management; security environment; conceptualization; management mechanisms; model, approach; adaptive management strategy; national security.

Стаття надійшла до редакції 09.09.2025.